

УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКИЙ ДОГОВІР 1993 РОКУ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР МИРУ І БЕЗПЕКИ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ

ПРИХОДЬКО В.О.

Кінець 80-х-початок 90-х років ХХ ст. став поворотним в історії ряду країн Центрально-Східної Європи. Спочатку була повалена горезвісна Берлінська стіна, яка протягом багатьох десятиліть розділяла Європу на Західну, демократичну, і Східну, народи якої жили в умовах тоталітаризму. Берлінська стіна була і межником ідеологічної боротьби, зумовлювала загострення міжнародних відносин між Заходом і Сходом.

За Берліном пішли зміни в Польщі, далі хвиля боротьби проти тоталітаризму охопила Чехословаччину (“ніжна революція”), Угорщину, Балканські країни. Повсюди сили демократії брали верх над силами тоталітарними. Комуністичні партії, які десятиліттями диктували волю народам, сходили з арени політичного життя, а нові демократичні сили приходили до влади.

Та найбільшою подією, яка визначила подальшу долю країн Центрально-Східної Європи, був розпад влітку 1991 року СРСР і утворення нових незалежних держав, серед яких була і одна із найбільших країн Центрально-Східної Європи – Україна. Поява нових держав у Центрально-Східній Європі змінила розстановку політичних сил. Навесні 1991 року припинили існування дві міжнародні організації, які діяли під егідою СРСР – Рада Економічної Взаємодопомоги та Організація Варшавського Договору, котрі протистояли західним європейським організаціям і блоку НАТО. Кожна з новостворених держав заявила, що стає на шлях формування нового курсу зовнішньої політики. Якщо раніше все йшло в бік орієнтації на СРСР, всі розраховували на економічну силу РЕВ і збройні сили ОВД, то тепер формувався курс багатовекторної зовнішньої політики, який, не відходячи повністю від східної орієнтації, зосереджував увагу на

західному напрямку. Увагу дипломатів країн Центрально-Східної Європи привертала зовнішня політика України, найбільшої країни регіону, від позиції якої залежала справа миру і безпеки в Центрально-Східній Європі, як і на континенті взагалі. Уже в серпні 1991 року Україна заявила, що відносини з іншими державами будуватиме на основі загальновизнаних норм і принципів міжнародного права: добровільності, рівноправності, взаємоповаги, невтручання у внутрішні справи, територіальної недоторканості. У заяві тодішнього міністра закордонних справ А. Зленка підкреслювалося, що мета зовнішньої політики України – зміцнення миру і безпеки в Європі, що новий напрям зовнішньої політики буде спрямовуватись на Захід континенту. Україна домагатиметься широкого співробітництва з усіма країнами, але найбільше вона зацікавлена у добрих відносинах із “безпосередніми сусідами України” [1].

І дійсно, з перших днів незалежності в Україні добрі відносини склалися з усіма сусідніми державами, серед них із Чехословаччиною. Уже протягом кінця 1991 і 1992-у роках українським дипломатам і співробітникам зовнішньоекономічних відомств вдалося налагодити достатньо тісні зв'язки з новою Чехословаччиною. Відбулися перші зустрічі представників незалежної України і Чехословаччини на сесії Генеральної Асамблеї ООН у вересні-грудні 1992 року [2]. Почали встановлюватися економічні взаємини Чехословаччини і незалежної України. Це особливо стосувалося постачання окатишів з Кривого Рога України на Східно-Словацький металургійний комбінат м. Кошиці [3]. У налагодженні відносин між новою Чехословаччиною і незалежною

Україною брала участь і Словаччина як частина чехословацької федерації.

По-новому ця проблема почала розгортатися після 1 січня 1993 р., коли Словаччина також стала незалежною і почала проводити свою національну зовнішню політику. Словаччина як суверенна держава визначила напрями своєї зовнішньої політики, які співпали із зовнішньою політикою України – співробітництво на рівноправних засадах, на умовах взаємовигідності з усіма країнами, сприяння справі миру і безпеки в регіоні Центрально-Східної Європи, на континенті загалом. Курс зовнішньої політики Словаччини, як і України, спрямовувався на Західну Європу, на європейську інтеграцію. Уже перші зустрічі і переговори дипломатів незалежних держав України і Словаччини продемонстрували повне співпадиння їх інтересів у Європі та світі. Дипломати висловлювали бажання урядів двох держав укласти чим швидше широкомасштабний договір про співробітництво.

Проблема українсько-словацьких відносин як фактору миру і безпеки в Європі лише починає вивчатися. Кілька статей, опублікованих у різних збірниках, належать автору цих рядків [4]. Ці статті започаткували дослідження теми. Пряме чи посереднє відношення до теми мають кілька статей із ювілейного наукового збірника “Україна в європейських міжнародних відносинах” (К., 1998), виданого до 80-річчя члена-кореспондента НАН України І.М.Мельникової. Тут можна виділити дві статті. Перша – це стаття самого ювіляра І.М.Мельникової “Україна у взаємовідносинах з прикордонними державами Центрально-Східної Європи: створення міжнародно-правових підвалин добросусідства і співробітництва (90-ті роки)” [5]. Автор вперше в українській історіографії дає аналіз ряду міжнародних українсько-словацьких угод, які створювали міжнародно-правові підвалини для співробітництва. Основну увагу приділено аналізу ряду статей Договору про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою, підписаного 29 червня 1993 р. [6].

Друга стаття належить І.Сюську та В.Проноза: “Співробітництво України з державами Центрально-Східної Європи: регіональний аспект міжнародної економічної інтеграції (90-ті роки)” [7]. Українсько-словацьке економічне співробітництво автори

розглядають на фоні міжнародних відносин країн Центрально-Східної Європи. Стаття містить ряд важливих оцінок, але з окремими положеннями не можемо погодитися. По-перше, автори твердять, що зміни в країнах Центрально-Східної Європи, що пройшли в 90-х роках, досягли “такого рівня стабільності, який в основному не різниці їх від розвинутих західно-європейських країн”. Вважаємо це дуже великою переоцінкою тих змін, які відбулися в країнах Центрально-Східної Європи. Аналіз внутрішнього становища країн згаданого регіону і країн Західної Європи свідчить, що остання група країн продовжує лідувати в економічному розвитку континенту. Зміни в 90-х роках у країнах Центрально-Східної Європи, безперечно, дуже суттєві і вони наблизили їх до Західної Європи, але не урівняли їх.

Друге. Характеризуючи зміни як в економіці, так і в політиці в країнах Центрально-Східної Європи автори ставлять Словаччину на рівень з Чехією, Польщею, Угорщиною та іншими державами регіону. Таке механічне включення Словаччини до загалу країн Центрально-Східної Європи не може сприйматися однозначно, бо і за рівнем економічних перетворень, і за стабільністю політичного ладу Словаччина значно поступається своєму західному і північному сусідам. Вона вимагає окремого підходу.

Поставлена нами проблема цікавить і словацьких учених. У першу чергу, треба назвати статтю словацького історика А.Дулеби “Геополітична футурологія для Словаччини. Україна і “нова” Центральна Європа після першої хвилі розширення НАТО” [9], в якій науково доводиться, що Україна внаслідок свого геополітичного становища виконує на пострадянському просторі не просто “трансферні функції”, а є силою, яка визначально впливає на формування обстановки в Центральній Європі. І цьому, на нашу думку, має сприяти і розвиток українсько-словацького добросусідського співробітництва.

Серед ряду інших хотів би виділити статтю В.Лешка “Комплексний погляд на Словаччину після трьох років незалежності” [10]. Автор дає оцінку уже виданої літератури, результати своїх досліджень і доводить, що Словаччина досить швидко визначила нові напрями зовнішньої політики і дуже добре, що на одному з перших місць стали відносини з великим сусідом – незалежною Україною. Спираючись на порозуміння з Украї-

ною, яка відмовилася від ядерної зброї, стала позаблоковою країною, Словаччина зможе більше впливати на стан міжнародних відносин у Центральній Європі і через свого східного сусіда добиратися до Росії, економічний і ресурсний потенціал якої має для неї важливе значення.

Метою цього дослідження є дати аналіз договору 1993 року між Україною і Словаччиною з точки зору забезпечення миру і безпеки в Європі.

Міжнародно-правові основи українсько-словацьким відносинам надав повномасштабний договір, укладений 29 червня 1993 року. Уже в перші дні після проголошення Словаччиною незалежності керівники зовнішньополітичної служби вказували на необхідність налагоджувати тісне співробітництво, в першу чергу, з сусідніми країнами, серед яких є і Україна. Підготовка до укладання договору з Україною йшла майже півроку. При чому готувалася не лише словацька сторона, але й Україна. По лінії дипломатичної служби МЗС України протягом квітня-червня 1993р. підготувало цілий пакет документів і готувалося до прийому словацької делегації [13]. Відповідно домовленості 29 червня 1993 року в Київ прибула делегація Словацької Республіки на чолі з тодішнім президентом М.Ковачем. Протягом двох днів у Києві проходили переговори між урядовими делегаціями двох країн. Українську делегацію очолював тодішній президент України Л.Кравчук. У складі делегації був і голова Верховної Ради України І.Плющ. Сторони докладно обговорили стан і перспективи розвитку взаємовигідних українсько-словацьких відносин та інші питання, які становлять обопільний інтерес. Переговори делегацій двох сторін проходили в Маріїнському палаці. Уже в другій половині 29 червня 1993 року було підписано Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною і Словацькою республікою. У преамбулі до щойно підписаного документу зазначалося, що договір базувався на тому, що дві сусідні країни, враховуючи "історично дружні відносини між народами обох держав", прагнуть зберегти і примножити їх, жити як добрі сусіди – в мирі та злагоді. Далі в преамбулі говорилося: дві сторони впевнені в тому, що добросусідство, взаємна повага та співробітництво між обома державами "відповідають інтересам народів України та Словаць-

кої Республіки і сприяють створенню якісно нових відносин між ними, які базуються на рівноправності, зміцненні системи безпеки в Європі (підкреслення наше – В.П.). Договірні сторони вітають "нинішні історичні зміни в Європі та у своїх державах", які роблять можливим подолання розколу та конфронтації в Європі. Вони керуються цілями та принципами Статуту ООН та іншими загальноєвропейськими принципами і нормами міжнародного права і дотримуються зобов'язань в рамках Наради з безпеки та співробітництва в Європі [14].

У преамбулі говорилося також, що договірні сторони усвідомлюють необхідність будувати свої відносини на новій основі, виходячи з досвіду політичного, економічного, науково-технічного, економічного, гуманітарного і культурного співробітництва. Договір має відповідати не лише двом сторонам – Україні та Словацькій Республіці, але також миру в Європі та в усьому світі. У преамбулі, таким чином, викладались державно-правові засади українсько-словацьких відносин.

Укладений у Києві договір відповідав інтересам Словаччини і України, інтересам миру і безпеки в Центральній Європі. Це проходить як основна думка через усі його статті.

Договір складається із 26 статей. кожна з яких визначає як загальні положення, так і конкретні, чітко визначені напрями співробітництва України і Словаччини. Так, стаття перша має загальний характер і ще раз формує принципи взаємин. "Договірні Сторони, – говориться в статті. – розвиватимуть свої відносини як дружні держави. Вони будуватимуть відносини між собою на основі принципів суверенної рівності, територіальної цілісності та політичної незалежності, непорушності існуючих державних кордонів, мирного урегулювання спорів, невикористання сили чи загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, невтручання у внутрішні справи, дотримання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами та сумлінного використання взятих на себе міжнародних зобов'язань, а також інших загальновизнаних норм міжнародного права". Договірні сторони зазначали, що здійснюватимуть дружнє співробітництво в дусі взаємної поваги, добросусідства і партнерства.

Друга стаття важлива тим, що встановлює спосіб розв'язання спірних питань, які можуть виникнути в ході розвитку співробітництва. «Договірні Сторони, – говориться в статті, – відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй і документів Ради з безпеки та співробітництва в Європі вирішуватимуть спірні питання, які можуть виникнути між ними, виключно мирними засобами. Ніколи не використають одна проти одної свої збройні сили». Дальшим важливим положенням другої статті є те, що обидві сторони заявили про відсутність територіальних претензій одна до одної. Сторони визнають «непорушність існуючих між ними державних кордонів і підтверджують, що не мають ніяких територіальних претензій одна до одної і не висуватимуть таких претензій у майбутньому».

З точки зору міжнародних відносин у Європі дуже важливою є третя стаття договору. У ній зазначається, що відносини між Україною і Словацькою Республікою не можуть робити загрозу для інших країн Європи. Тут говориться, що, діючи на основі вибору засобів гарантування своєї безпеки (підкреслення наше – В.П.), сторони враховуватимуть безпеку іншої держави. «Договірні Сторони підтверджують, – говориться далі в третій статті, – що безпека неподільна і що їх безпека нерозривно пов'язана з безпекою усіх держав-учасниць Ради з безпеки та співробітництва в Європі».

Вони всіляко сприятимуть посиленню безпеки і розвитку співробітництва в Європі з метою створення ефективної загальноєвропейської системи безпеки, для чого підтримуватимуть створення та діяльність постійних інститутів і органів Ради з безпеки та співробітництва в Європі, а також сприятимуть створенню єдиного загальноєвропейського простору в усіх його вимірах.

При аналізі статей договору з точки зору європейської безпеки треба виділити важливі положення четвертої статті. Тут зафіксоване таке важливе положення: Україна і Словацька Республіка, турбуючись про свою безпеку, не допустять використання своїх територій з метою збройної агресії чи ворожої діяльності проти іншої сторони. У статті далі говориться: «У випадку, коли одна з Договірних Сторін стане об'єктом збройного нападу, інша Договірна Сторона не надаватиме агресору ніякої допомоги чи підтримки і буде сприяти тому, щоб конфлікт був

урегульований відповідно до принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй і процедур, вироблених у рамках Ради з безпеки та співробітництва у Європі».

Вищенаведені зобов'язання не торкаються прав і обов'язків Договірних Сторін, які випливають із Статуту Організації об'єднаних націй.

Договірні Сторони зобов'язуються, що розміщення і діяльність їхніх збройних сил у районах спільних державних кордонів завжди відповідатимуть цілям і принципам цього Договору.

Стаття п'ята порівняно невелика за обсягом, але важлива в практичному відношенні. Вона визначає, що у «випадку виникнення ситуації, яка, на думку однієї з Договірних Сторін, становить загрозу миру, його порушення чи створює міжнародну напруженість в Європі, Договірні Сторони проводитимуть консультації з можливих шляхів її врегулювання».

У шостій статті йдеться про співробітництво України і Словацької Республіки в галузі оборони: «Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі оборони. Вони активно сприятимуть процесу роззброєння, скорочення та поступової ліквідації всіх видів зброї масового знищення, подальшому обмеженню чисельності збройних сил і озброєнь в Європі до рівня оборонної достатності, зміцненню заходів довіри і безпеки на двосторонній і багатосторонній основі, а також створенню міцних структур загальноєвропейської безпеки».

Сьома стаття Договору констатує, що дві країни розширюватимуть своє співробітництво в міжнародних організаціях, у тому числі і в рамках процесу Ради з безпеки та співробітництва в Європі та інших європейських структурах.

Наступні статті договору визначають порядок, форми і методи здійснення програми двохстороннього українсько-словацького співробітництва. Документ визначив, що «Договірні Сторони всіляко сприятимуть розвитку постійних контактів між центральними органами державної влади та управління, а також між місцевими органами самоврядування та їх представниками».

Стаття дев'ята визначає шлях розвитку співробітництва України і Словаччини, форми взаємин, роль державних і громадських організацій. У документі зазначається, що договірні сторони сприятимуть розширенню

контактів між громадянами своїх країн як на індивідуальній основі, так і по лінії державних і громадських організацій.

Десята стаття ставить у центр співробітництва економіку. «Першочергового значення вони надаватимуть удосконаленню механізму взаємних економічних зв'язків, наближаючи їх по всьому комплексу економічного, промислового і науково-технічного співробітництва до процесів світового господарства, а також практики і норм міжнародного ринку».

Далі десята стаття деталізує мету і форми здійснення співробітництва. «Сторони прагнуть до збереження та розвитку традиційних економічних і торговельних зв'язків, які склалися між ними як сусідніми державами, враховуючи потребу та реальні можливості обох держав. Економічне співробітництво має сприяти підприємницькій діяльності. Керуючись своїм внутрішнім законодавством і виходячи з міжнародних зобов'язань та цілей цього Договору, Договірні Сторони забезпечуватимуть сприятливі економічні, фінансові, податкові та юридичні умови для підприємницької та іншої господарської діяльності, включаючи стимулювання і захист взаємних капіталовкладень, а також полегшуватимуть умови для переміщення товарів, послуг, капіталу і робочої сили через кордон. У взаємному економічному співробітництві Договірні Сторони не вживатимуть дискримінаційних заходів. З цією метою вони сприятимуть укладенню відповідних угод». На завершення десята стаття констатує, що «з метою реалізації завдань економічного співробітництва обох держав, що входять до компетенції державних органів, Договірні Сторони створюють українсько-словацьку міждержавну комісію з економічного та науково-технічного співробітництва».

Отже, важливість десятої статті полягає в тому, що вона докладно визначає форми, методи і цілі економічного співробітництва. У завершальній частині статті передбачається створення українсько-словацької міждержавної комісії з економічного і науково-технічного співробітництва. Чим вищим буде економічний і науково-технічний потенціал двох сусідніх країн – України і Словаччини, тим вагомішим буде їх вплив не лише на економічну ситуацію в країнах Центральної Європи, але і на вирішення проблем захисту миру та безпеки. З економічно

сильною країною більше рахуються, ніж із слабкою.

Проблеми співробітництва в галузі науки викладено в одинадцятій статті. «Договірні Сторони сприятимуть створенню належних умов для перспективного співробітництва в галузі фундаментальних і прикладних наук, передової техніки і технології, а також для підтримання безпосередніх зв'язків та спільних ініціатив вчених, дослідників, науково-дослідних інститутів, установ Академії наук і науково-виробничих об'єднань двох держав».

Окремо Договір ставить проблему навколишнього середовища у відносинах між двома державами. Це дійсно важлива проблема сучасності, яка однаково хвилює як Україну, так і Словацьку Республіку.

Наступні тринадцята і чотирнадцята статті Договору передбачають розвиток співробітництва в галузі транспорту і зв'язку. Сторони зобов'язувалися розширювати і поглиблювати співпрацю в сфері транспорту. Мається на увазі забезпечення «безперешкоди транзиту осіб і вантажів через територію іншої Договірної Сторони, а також поліпшення прикордонного сполучення відповідно до норм національного законодавства та європейських стандартів. Вони здійснюватимуть заходи задля спрощення і прискорення митного оформлення вантажних та пасажирських перевезень, відкриття нових пунктів пропуску через державний кордон».

Короткою, але важливою в співробітництві обидвох країн є п'ятнадцята стаття, – співробітництво в галузі енергетики. Проблема енергетики – це слабка сторінка як в українській, так і в словацькій економіці. У загальних положеннях тут сформульовано так: «Договірні сторони вивчатимуть можливості і здійснюватимуть необхідні заходи в напрямку інтенсифікації співробітництва в галузі енергетики з використанням ресурсозберігаючих технологій». Визначаючи перспективи розвитку співробітництва в галузі енергетики, Договірні Сторони виходили з того, що розв'язання проблеми енергетики підносить авторитет країни на міжнародній арені. Маючи в достатку енергоносії, можна сприяти сусіднім країнам в розвитку цієї проблеми.

На відміну від п'ятнадцятої, наступна шістнадцята стаття займає цілу сторінку тексту Договору. У ній мова йде про розви-

ток культурних взаємин. Дуже важливо те, що вже на початку статті визначено місце українсько-словацьких культурних зв'язків в історії двох народів, в історії Європи. Договірні Сторони розглядають культурні зв'язки як "природну потребу своїх народів". Вони є "невід'ємною часткою європейської культурної спадщини". Сторони зміцнюватимуть і розвиватимуть співробітництво в галузі культури, науки, освіти та інформації.

Лаконічно, але достатньо переконливо поставлене питання про розвиток співробітництва в галузі охорони здоров'я, соціального захисту, туризму, спорту та молодіжних обмінів. Дві сторони всіляко сприятимуть створенню умов для співпраці в цих ділянках життя.

Для забезпечення миру і безпеки в країнах Центральної Європи важливе значення має правильне розв'язання національного питання, створення таких умов для національних меншин, щоб виключити можливість міжнаціональних конфліктів. Тому треба вітати той факт, що в Договорі є соціальна стаття, яка стосується визнання двома країнами демократичних засад у вирішенні проблем національних меншин. Такими демократичними засадами є дотримання положень Народи з безпеки та співробітництва в Європі та інші важливі міжнародні акти з цих питань. Мир у Європі, справедливість, демократія і стабільність потребують, щоб етнічна культурна, мовна і релігійна самобутність національних меншин користувалася взаємним захистом і щоб для її забезпечення були створені необхідні умови. Дві сторони "визначають право членів словацької меншини в Україні і української – в Словацькій Республіці на індивідуальне або спільне з іншими членами своєї меншини збереження, вираження і розвиток етнічної, культурної, мовної і релігійної самобутності без будь-якої дискримінації і в умовах повної рівності перед законом. Договірні Сторони живитимуть відповідних заходів з метою реалізації цього права".

Для забезпечення миру, безпеки не лише в Україні та Словаччині, але і їх сусідів, тобто в країнах Центральної Європи, важливе значення має спільна боротьба проти таких факторів суспільного життя як тероризм, злочинність, наркоманія. Укладений у Києві українсько-словацький договір передбачає співробітництво двох країн в боротьбі із злочинністю, тероризмом, повітряним і морсь-

ким піратством, нелегальною міграцією, корупцією, незаконними фінансовими операціями, фальшивомонетниками, незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин, незаконним вивезенням культурних цінностей і т.д. Сторони визнали, що ці рецидиви мають міжнародний характер, а тому вести боротьбу проти них треба спільними зусиллями.

З точки зору міжнародного становища в Центральній Європі, гарантії миру і безпеки важливим є те положення договору, в якому констатується, що українсько-словацький союз не може бути спрямованим проти будь-якої третьої сторони. Договір між Україною і Словацькою Республікою не становить загрози ні для однієї з держав регіону, ні для миру і безпеки в Західній Європі загалом. Всі положення Договору від 29 червня 1993 р. повинні служити не лише Україні та Словаччині, але і справі миру і безпеки в Європі.

Договір було підписано терміном на 10 років. Далі його дія автоматично продовжуватиметься на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна з Договірних Сторін не повідомить іншу Договірну Сторону про свої бажання денонсувати його шляхом письмового повідомлення не менше, ніж за один рік до закінчення відповідного терміну.

Положення передбачає, що укладений між Україною і Словацькою Республікою договір має бути ратифікований. Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться в Братиславі. Договір передбачалося зареєструвати в Секретаріаті ООН. Це ще один доказ того, що Договірні сторони, укладаючи державно-правові основи взаємовідносин, виходили з міжнародних принципів співробітництва, вироблених прогресивною світовою громадськістю. Договір складено в двох примірниках, кожний українською і словацькою мовами. Обидва тексти мають однаково силу.

Такі основні положення Договору між Україною і Словацькою Республікою, підписаного у Києві 29 червня 1993 р. Договір було ратифіковано в лютому 1994 р. У Братиславі проведено обмін ратифікаційними грамотами.

Договір, укладений 29 червня 1993 р., вступив у дію, став основою відносин між Україною і Словацькою Республікою. Він визначив напрями і сучасний рівень українсько-словацьких відносин. Оцінюючи значення

укладеного 29 червня 1993 р. договору, Президент Словацької Республіки М.Ковач сказав: “Це перший наш договір з великим сусідом (підкреслення наше – В. П.) – Україною. Він укладений між двома новими європейськими державами, які раніше сусідствовали, але не могли визнати як дві суверенні країни і підписати такі документи. Нарешті це історично вдалося. То угода двох вільних демократичних держав, котрі без усякого тиску, на добровільних засадах прийняли на себе обов’язки, що житимуть як добрі сусіди і друзі” [15]. Президент України Л.Кравчук на зустрічі в Маріїнському палаці заявив: “Договір, який ми підписали, відкриває правову базу для наших подальших контактів і сприятиме зміцненню наших дружніх добросусідських

відносин. А також допоможе розв’язанню наших внутрішніх проблем і пошукові свого місця в європейських справах” [16].

Аналіз підписаного в Києві двома делегаціями документу дає підстави для висновку про те, що усім своїм змістом він підтверджував усвідомлення Договірними Сторонами необхідності будувати відносини між собою на нових засадах, враховуючи нові реалії в Європі. Сторони високо оцінили традиції історичних взаємин українського і словацького народів і накреслили широкомасштабні завдання дальшого розвитку словацько-українських взаємин, щоб відповідав як інтересам двох сусідніх країн, так і миру і безпеці в Європі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голос України.- 1991.- 27 липня.
2. Zahranicnu politika.- 1993.- № 1.- S. 73-74.
3. Міністерство закордонних справ України (Далі МЗС України). Поточний архів відділу країн Центрально-Східної Європи. Інформації за 1992 рік.
4. Приходько В. Чехословаччина і розвиток українсько-словацьких взаємовідносин: проблеми історіографії (1918-1998)// Закарпаття в складі Чехословаччини.- Ужгород, 1999.- С. 111-128; Його ж. Українсько-словацькі відносини на сучасному етапі в аспекті ідей слов’янської єдності// Ідеї слов’янської єдності та суспільна думка на Закарпатті в XIX-XXст.- Ужгород, 1999.- С. 114-124 та ін.
5. Україна в європейських міжнародних відносинах// Науковий збірник.- К., 1998.- С. 58-88.
6. Там само.- С.78-80.
7. Там само.- С. 117-140.
8. Там само.- С.117.
9. Duleba A. Geopoliticka futurologia pre Slovensko. Ukrajina a “nova” Stredna Evropa po prvej chvile rozširenia NATO // Domino efekt.- 1997.- 16-22 maja.
10. Leska V. Komplexni pohled na Slovensko po trech letech samostatnosti // Mezinarodne vzťahy.- 1997.- № 2.- Str. 80-88.
11. Ibid.- Str. 84-85.
12. Pravda (Bratislava).- 1993.- 10 maja.
13. МЗС України. Поточний архів відділу країн Центрально-Східної Європи. Листування за 1993 рік.
14. Повний текст договору зберігається у справах МЗС. Відділ співробітництва з Словацькою Республікою. Окремі його положення опублікував журнал “Політика і час” – орган МЗС України. Див.: Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною і Словацькою Республікою // Політика і час.- 1993.-№ 8.- С. 88-92.
15. Урядовий кур’єр.- 1993.- 1 липня.
16. Там же.